

ZIEMASSVĒTKI

B1

SKOLOTĀJA LAPAS

LEKSIKA un LASĪŠANA

1. uzdevums

1.1. Lasi tekstu un virs svītras raksti trūkstošos vārdus!

pusēm objektus pilsētā nama patiesības zemes
pirmās izskatu piemiņas stāsti gaismas

Ar Ziemassvētkiem saistīti dažādi stāsti. Šodien grūti pateikt, cik katrā no stāstiem ir **patiesības**, reālu faktu un cik fantāzijas.

Rīga un kaimiņu **zemes** Igaunijas galvaspilsēta Tallina ir pilsētas, kurās esot bijušas **pirmās** mūsdienu Ziemassvētku egles. Ziemassvētku egles tradīcija rakstos dokumentēta Tallinā 1441. gadā, savukārt Rīgā – 1510. gadā. Rīgā pirmā egle bija Rātslaukumā pie krāšņā Melngalvju **nama**. Te arī mūsdienās uzstāda vienu no pilsētas eglēm.

Turpat Rātslaukuma bruģī 2003. gadā ievietoja **piemiņas** plāksni par godu pirmajai Ziemassvētku eglei Rīgā. Plāksnes centrā ir bronzas zvaigzne, no kuras uz visām **pusēm** ir stilizētas Ziemassvētku egles.

Mūsdienās Ziemassvētku egles iegūst jaunu, modernu **izskatu**. Kopš 2010. gada Latvijā notiek festivāls „Ziemassvētku egļu ceļš”. Festivālā dizaineri veido interesantus vides **objektus**, ko izvieto dažādās vietās Rīgā. Daudzu objektu forma ir līdzīga eglei. Objektos galvenokārt izmantoti dažādi **gaismas** avoti. Pateicoties izgaismojumam, vides objekti rada īpašu svētku noskaņu **pilsētā**.

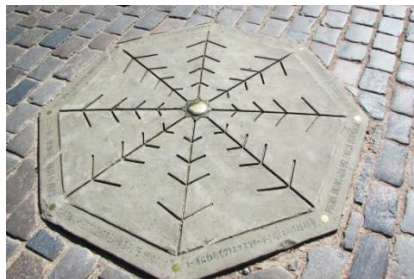
1.2. Atrodi tekstā līdzīgas nozīmes vārdu dotajam un raksti to virs svītras! Vārdi doti teksta secībā.

visādi	dažādi
izdomājumu	fantāzijas
skaistā	krāšņā
novieto	uzstāda
norisinās	notiek
savdabīgus	interesantus
līdzinās	ir līdzīga
veido	rada

1.3. Raksti teikuma beigās! Izmanto tekstu!

Fotogrāfijā svētku egle atrodas blakus **Melngalvju** namam.

Tā ir piemiņas plāksne par godu pirmajai **Ziemassvētku eglei** Rīgā.

Tas ir vides **objekts**, kas atgādina egli.

2. uzdevums

2.1. Savieno atbilstošās teksta daļas un uzzini dažādus stāstus par Ziemassvētku simboliem! Raksti lodziņā burtu, kas atbilst teksta turpinājumam!

Patiesība vai leģenda?

<p>1. Tradicionālajā leģendā Ziemassvētku vecīti kamanās cauri zvaigžņotajām debesīm ved ziemeļbrieži. Atkarībā no svētku tradīcijām katrā valstī bērni saņem dāvanas svētvakarā vai Ziemassvētku rītā. Tas nozīmē, ka Ziemassvētku vecītim ir jānobrauc ārkārtīgi liels attālums nepilnas diennakts laikā. Tātad ziemeļbriežiem jāpārvietojas ļoti ātri.</p> <p style="text-align: right;">D</p>	<p>A Viņš sakarināja spuldzītes virtenē apkārt savai laboratorijai. Vēlāk 1882. gadā viens no zinātnieka darbiniekiem izdomāja, ka šis būtu labs veids, kā novērst ugunsgrēkus, kas izraisīti ar svecītēm eglēs. Tāpēc viņš sakarināja 80 sarkanas, baltas un zilās lampiņas apkārt Ziemassvētku eglei un piezvanīja vietējās avīzes redaktoriem, lai žurnālisti publicē informāciju par viņa ģeniālo ideju. Šī ideja guva atsaucību, un pavisam drīz daudzi jo daudzi ar lampiņām sāka dekorēt eglītes, namus, kokus un pat automašīnas.</p>
<p>2. Ziemassvētku sagaidīšanai izmanto dažādas dekorācijas, tomēr viens no populārākajiem dekoru veidiem ir lampiņas. Zaļas, zilās, rozās, baltas – kādas tik nav šīs lampiņas! Tāpat kā daudzas Ziemassvētku tradīcijas, arī lampiņu tradīcija sākās sen. Sākumā izmantoja svecītes, kuras piestiprināja pie egles zariem. Taču šādas svecītes nebija drošas. 1880. gadā Tomass Edisons bija jau izgudrojis spuldzīti un gribēja to reklamēt.</p> <p style="text-align: right;">A</p>	<p>B Viņš slepus dāvināja cilvēkiem naudu un dažādas sadzīves lietas, kuru tiem pietrūka. Kādai trūcīgai ģimenei viņš palīdzēja, iedodams viņiem zeltu. Viena no versijām, ka Nikolajs zeltu metis pār jumtu un tas caur skursteni iekritis zeķē. Tagad Ziemassvētku dāvanu zeķēs liek zeltaini oranžos mandarīnus un apelsīnus, kas tad arī atgādina par Svētā Nikolaja zeltu.</p>
<p>3. Mandarīni un apelsīni šodien ir augļi, kas gan lieliem, gan maziem asociējas ar Ziemassvētku laiku. Arī Latvijā, piemēram, mandarīni ziemā ir iecienīts gardums. Izrādās, ka mandarīni un apelsīni patiesi ir simboliski Ziemassvētku augļi. Leģenda vēsta par Svēto Nikolaju, ko uzskata par mūsdienu Ziemassvētku vecīša prototipu. Viņš bija bagāts, tādēļ varēja palīdzēt trūcīgiem cilvēkiem.</p> <p style="text-align: right;">B</p>	<p>C Eiropā sniegavīrus cēla blakus mājām un krāšņi izpušķoja, aptina tiem šalles, rokās lika zaru slotas. Un tas viss bija pārdomāts. Burkānu deguna vietā lika, lai izlūgtos dievībām labu ražu un laikapstākļus. Spainis cepures vietā simbolizēja labklājību mājās. Zaru slotu deva, lai tas spēj aizlidot uz debesīm. Šodien gan varam redzēt arī atšķirīgus sniegavīrus. Turklāt mūsdienās sniega figūras vairs nav tikai bērnu iemīļota nodarbošanās. Visā pasaulē notiek dažādas sniegavīru celšanas sacensības un festivāli.</p>
<p>4. Senos laikos uzskatīja, ka sniegavīri palīdz cīnīties pret ļaunajiem gariem, jo sniegs taču ir balts un krīt no debesīm. Pēc citās leģendas sniegavīri esot eņģeļi, kas spēj Dievam nodot cilvēku vēlēšanās. Cilvēki ticēja, ka līdzko sniegavīrs izkūst, tā vēlēšanās drīz piepildīsies. Taču stāsta arī, ka pirmie sniegavīri bija diezgan nikni un cilvēki no tiem baidījās. Tikai 19. gadsimtā sniegavīri kļuva mīļāki, un drīz jau bija svarīgi ziemas simboli.</p> <p style="text-align: right;">C</p>	<p>D Cilvēki, ņemot vērā vidējo bērnu skaitu (līdz 18 gadiem) un attālumus, ir aprēķinājuši, ka Ziemassvētku vecīša kamanām būtu jāpārvietojas ar ātrumu ap 1300 kilometriem sekundē. Tas ir aptuveni 4000 reižu ātrāk par skaņas ātrumu. Tāpēc ziemeļbrieži esot ātrāki par zibeni, un droši vien tāpēc mēs arī nevaram tos debesīs saskatīt, kad viņi traucas kopā ar Ziemassvētku vecīti. ☺</p>

2.2. Atrodi tekstam atbilstošo virsrakstu! Raksti pie virsraksta teksta numuru!

- Vīri ar burkānu deguniem 4.
- Lampiņu trakums 2.
- Zelta augļi 3.
- Ātrāki par skaņu 1.

2.3. Raksti lodziņā pie attēla teksta numuru, kuram tas atbilst!

1.

3.

2.

4.

2.4. Atzīmē (x), vai apgalvojums ir pareizs vai nepareizs! Ja nepieciešams, vēlreiz lasi tekstus!

	Apgalvojums	Pareizs	Nepareizs
1.	Visās valstīs bērni Ziemassvētku dāvanas saņem vienā laikā.		x
2.	Elektrisko spuldziņu izmantošana Ziemassvētkos sākās tikai 20. gadsimtā.		x
3.	Tomass Edisons bija pirmais, kas krāsainās spuldzītes sakarināja apkārt eglei.		x
4.	Svētais Nikolajs palīdzēja nabadzīgiem cilvēkiem.	x	
5.	Ar sniegavīru saistās ticējums, ka viņš palīdz izpildīt cilvēka vēlēšanos.	x	
6.	Sniegavīru celšana ir populāra arī mūsdienās.	x	

Legenda – stāsts, kurā ir gan patiesība, gan izdomājumi (fantāzija).

3. uzdevums

3.1. Lasi tekstus par latviešu tautas Ziemas saulgriežu jeb Ziemassvētku tradīcijām!

Blakus katram tekstam virs svītras raksti atbilstošās tautasdziesmas vai atbilstošo tautasdziesmu numurus!

Ziemassvētki ir vienīgie gada saulgrieži, kuru nosaukumā ir *svētku* vārds. Ziemassvētku svinēšana notika trīs vai četras dienas, sākot ar brīdi, kad Saule vairs zemāk neslīdēja.

3.

Ziemassvētki bija bagātākie gadskārtu svētki. Šajā laikā rudens raža jau bija mājās, tādēļ arī uz galda nekā netrūka. Ticējumi vēsta, ka Ziemassvētku vakarā jāēd 9 reizes, tad nākamais gads būs bagāts. Tāpat galdā noteikti jāliek maize, sāls un uguns (sveces), tas dod svētību ģimenei. Tradicionāli Ziemassvētku ēdieni ir zirņi un pupas, tie noteikti svētku vakarā jāapēd, lai nākamajā gadā nebūtu jāraud. Arī cūkas šņukurs, sautēti kāposti, pīrāgi ar speķi. **1., 4.**

Latvieši gāja masku gājienos no Mārtiņiem (10. novembra) līdz pat Meteņiem (6. februārim), taču Ziemas saulgriežos tā bijusi neatņemama paraža. Maskošānās nosaukumi atšķiras atkarībā no vietas un laika. Biežākais nosaukums ir *ķekatas*, bet šo pasākumu sauc arī par budēļiem, kaladniekiem, čigāniem. *Ķekatnieki* ir ģērbusies dažādās maskās – lāča, zirga, dzērves, velna, nāves un citās. Tie staigā no ciema uz ciemu un dzen prom jaunus garus. Katrai maskai bija arī sava nozīme: dzērve – gudrība, lācis – lēnīgums, arī spēks, kaza – labie tikumi, zaķis – bailes. *Ķekatas* nesa auglību un svētību, tāpēc tās vajadzēja labi uzņemt. **7., 9.**

Ziemassvētkus sauc arī par *Bluķa* vakaru. *Bluķa* velšana bija viena no raksturīgākajām Ziemassvētku tradīcijām. Šim nolūkam nocirta lielu ozola *bluķi*, kuru vakarā vilka no mājas uz māju. *Ķekatnieki* parasti dziedāja, dancoja un muzicēja. Beigās *bluķi* sadedzināja. *Bluķa* sadedzināšana simbolizē jauna saules gada sākumu, pašu sauli. Ar *bluķi* sadedzina arī iepriekšējā gada bēdas un visu slikto. **8.**

Ziemas saulgrieži latviešiem bija nozīmīgi svētki, lai nodrošinātu saticību starp cilvēkiem, labu ražu un veselību nākamajam gadam. Tāpēc ar Ziemassvētkiem ir saistīti ticējumi. Daudzi ticējumi paredz laiku un ražu nākamajam gadam. **2.**

Ziemas saulgriežu laikā ir garākā nakts un īsākā diena, bet pēc tam dienas kļūst garākas. Ziemassvētki ir arī gaismas svētki, kad tumsa savu vietu atdod gaismai. Tādēļ vairākas Ziemassvētku rotaļas it kā izspēlē tumsas un gaismas cīņu: tumsa (*vilks* vai *Mēness*) ņem gaismu (*kazu* vai *Sauli*). *Vilkam* jānoķer *kaza* – tad gaisma paliks. **5.**

Ziemassvētkos nozīmīga vieta ir zīlēšanai. Lielākoties zīlēšana saistīta ar precēšanos – jaunas meitas gribēja uzzināt, vai nākamajā gadā viņas tiks pie vīra vai ne. **6.**

VĀRDI

Paraža – izturēšanās, darbība, ieradums, kas veidojies ilgākā laikā.
Tikt pie vīra – apprecēties, iziet pie vīra.

INTERESANTI

Te vari noklausīties etnomūzikas grupas "Tautumeitas" Ziemassvētku dziesmas ierakstu [TAUTUMEITAS - GULI GULI - YouTube](https://www.youtube.com/watch?v=6yrgCeyU8-s)
(<https://www.youtube.com/watch?v=6yrgCeyU8-s>)

1. Ziemassvētki sabraukuši
Rakstītām kamanām;
Zirņi, pupas, rācenīši
Ziemassvētku kamanās.
2. Eima bišu klausīties
Ziemassvētku vakarā:
Ja bitītes daiļi dzied,
Tad būs silta vasariņa.
3. Ziemas svētki atnākuši,
Pastaliņu plēsējīņi:
Trīs dieniņas, trīs
naksniņas
Ne miedziņa negulēju.
4. Svētki nāk, svētki nāk,
Ko tie svētki atnesīs?
Cūkas ausi, tauku gaļu,
Baltas maizes kukulīti.
5. Vilkam labi, vilkam labi
Ni tam ratu, ni ragavu;
Manu kazu tas aizveda
Ziemassvētku vakarā.
6. Sanākat, jaunas meitas,
Šovakar laimes liet!
Man iedeva vecais tēvs
Bikšu pogu riekšaviņu.
7. Ķekatā, Ķekatā!
Lēksim kāju dārziņā:
Lai aug kāļi, kāpostiņi
Apaļām galviņām,
Apaļām galviņām
Rūtainām lapiņām.
8. Ziemas svētki, liela diena,
Tie Dievam dārgi laiki;
Ziemas svētki bluķi vilka,
Liela diena šūpli kāra.
9. Labvakari, nama māte,
Vai gaidīji budelīšus?
Ja gaidīji budelīšus,
Atver durvis līdz galam.

VĀRDI

1. Rācenis – dārzenis; arī apvidvārds ar nozīmi – kartupelis.
2. Eima – ejam; daiļi – skaisti.
4. Tauku (gaļu) – treknu (gaļu).
5. Ni – ne.
6. Riekšaviņa (pamaz. forma no 'riekšava') – cieši kopā saliktas plaukstas; daudzums, ko var paņemt abās plaukstās.
7. Pastaliņas (pamaz. forma no 'pastalas') -
8. Šūplis – šūpulis.

3.2. Raksti tabulā atbilstošās darbības vai ēdienus! Izmanto tekstus un tautasdziesmas!

Darbības, ko veic Ziemassvētkos	Ēdieni, kas parasti ir uz galda
Iet čigānos/budēļos/ķekatās Veļ bluķi/bluķa velšana Ēšana/9 reizes ēd Rotaļās iešana/iet rotaļās Dejošana/dejo Dziedāšana/dzied Muzicēšana/muzicē Zilēšana/zilē	Maize, balta maize Sāls Zirņi Pupas Cūkas šņukurs, cūkas auss Sautēti kāposti Pīrāgi ar speķi/speķa pīrāgi Rāceņi Taukaina(tauka), trekna gaļa

3.3. Aplūko mākslinieces Lilitas Postažas gobelēnu un uzraksti, kuras ķekatnieku maskas tur atrodi!

Lilita Postaža (1941). Ķekatas. 1983. Vilna, lins, gobelēns.

Velns, dzērve, lācis, zirgs

4. uzdevums

Lasi Ojāra Vācieša dzejoli un virs svītras raksti atbilstošo vārdu! Kad ierakstīsi, varēsi dzejoli nolasīt citiem!

paziņo spēlīte lācis vest badīties ļekatpolku

Liņkatu, ļekatu –
Pilna māja ķekatu!
Skatās **lācis** plecīgs –
kurš te ir tas vecākais
liņkatu-ļekatu –
ļekatpolku lēkt .

Kazu bara vadītājs
skatās, ar ko **badīties**,
liņkatu-ļekatu,
mek-mek-mek.

Bet velns skaji **paziņo**,
Ka ņems mani, maziņo,
liņkatu-ļekatu,
uz elli **vest**.

Jau šī pati **spēlīte**
ir kā īsta ellīte
liņkatu-ļekatu –
atbildu es.
Liņkatu, ļekatu –
Pilna māja ķekatu!

5. uzdevums

Iedomājies, ka tev apsveikuma kartītēs jāraksta dzejas rindas! Atrodi kartītei piemērotas dzejas rindas! Raksti kartītes ciparu lodziņā!

1.

2.

3.

4.

*Zvani dūc, skan līksmi dziesmas,
Eglītēs mirdz sveču liesmas,
Visi gaida rūķu saimi,
Nes tie dāvanas un laimi.*

(N. Kalniņš) **2.**

*Rau, svētku eglīte tik koši,
Tik mīlīgi, tik gaiši spīd,
Un debešķīgais prieks un spožums
Ikvienā sirdī lejup slīd.*

(E. Veidenbaums) **3.**

*Tā gaisma, ko izstaro svece,
Tas gaišums, kas liesmiņā plīvo,
Izplēn, pazūd un gaist.
Bet gaisma, kas cilvēkā dzīvo,
Un siltums, ko izstaro sirds,
Tas nezūd. Tas palīdz.
Un mirdz.*

(V. Egle) **1.**

*Kaut mazliet žēl,
Ka gads jau atkal galā,
Tu tomēr smaidi -
Jaunais nāk.
Lai laimes daudz,
Lai bēdas garām,
Ar prieku sirdī gadu sāc!*

(K. Skujenieks) **4.**

GRAMATIKA

1. uzdevums

Gramatikas viela – salikteņu veidošana no lietvārdiem.

No diviem **dažādas nozīmes vārdiem var izveidot trešo atšķirīgas nozīmes vārdu.** Veidojot salikteņus, pirmais vārds var gan zaudēt galotni, gan to saglabāt.

IEGAUMĒ

Salikteņu veidošana

Saliktenis ir vārds, kas ir darināts, savienojot divu vai vairāku vārdu saknes, celmus vai arī divus vai vairākus vārdus.

Sniegs + vīrs = sniegavīrs
 Salds + skābs + maize = saldiskābmaize
 Diena + grāmata = dienasgrāmata

Darini salikteņus un raksti blakus ailītē!

sniegs	vīrs	sniegavīrs
sniegs	pārsla	sniegpārsla
sniegs	putenis	sniegputenis
brīnums	svēcīte	brīnumsvēcīte
pipars	kūka	piparkūka
ziemeļi	briedis	ziemeļbriedis
ledus	puķe	leduspuķe
ziema	svētki	ziemassvētki

Ievieto atbilstošo salikteni pareizā locījumā latviešu autoru dzejoļu fragmentos!
 Katru salikteni drīkst izmantot tikai vienu reizi.

1.	es vizinos es slidinos bet nosalis es mājās skrienu kur mamma piparkūkas cep un dod man siltu ziemas pienu (I. Zandere)
2.	Sidrabiņa lietiņš lija Ziemassvētku vakarā. (Latviešu t. dz.)
3.	Spoži sprēgā svēcītes – tā kā tu, tā kā es. Tu un es, tu un es – divas brīnumsvēcītes . (V. Ļūdēns)
4.	Zivis guļ zem ledus, Bites tur, kur medus. Brūnaliņas kūtī, Leduspuķes rūtī. (I. Lasmanis)
5.	Krīt sniegpārslas baltas, baltas No debesu klajumiem augstiem. Piesnigs sapņi mums balti, balti. (Ā. Āre)
6.	Te vienā mirklī sasnieg sniegi, Caur pārslām ziemeļbrieži trauc. Tiem kamanās ir ziemas prieki Un maisos dāvanu tur daudz. (Pucenis)

VĀRDI

Sprēgāt – degt; brūnaliņa – govš, gotiņa; rūts – logs.

2. uzdevums

Gramatikas viela –apstākļu vārdu darināšana no īpašības vārdiem.

IEGAUMĒ

Veida apstākļa vārdu darināšana no īpašības vārdiem

Gandrīz no visiem **īpašības vārdiem** var darināt apstākļa vārdus, īpašības vārda celmam pievienojot **-i**, **-u** vai **-ām**:

kluss → klusi, klusu, klusām (runāt)

silts → silti

košs → koši

Visbiežāk apstākļa vārdus no īpašības vārdiem darina, pievienojot **-i**.

Lasi dialogus un virs svītras raksti apstākļa vārdu!

PARAUGS

- **Veiksmīgi** (Veiksmīgs) sagaidīt Jauno gadu!
- Paldies, tev arī!

- Šogad Ziemassvētkos jutos ļoti **īpaši** (īpašs).
 - Kāpēc?
 - Tāpēc, ka es pirmo reizi piedalījos labdarības akcijā.
- Ar ko tev saistās Ziemassvētki?
 - Vispirms ar ģimeni un tad ar smaržīgu eglīti, kurā **mierīgi** (mierīgs) deg svecītes.
- Vai Ziemassvētku vecītis katru gadu ierodas **klusī** (kluss) un nemanāmi?
 - Nē, šogad viņš **skali** (skaļš) klauvēja pie ārdurvīm.
- Šogad Jauno gadu mēs **līksmi** (līksms) sagaidījām laukos pie vecmāmiņas. Kur bijāt jūs?
 - Mēs bijām mājās, bet arī mums bija **jautri** (jautrs).
- Šovakar ieradīsies ķekatnieki.
 - Tad jau mums **kārtīgi** (kārtīgs) jāsagatavojas! Jāsagādā konfektes!
- Kā tu parasti sagaidi Jauno gadu?
 - Man patīk **interesanti** (interesants) sagaidīt gadumiju. Es vienmēr eju slidot vai dodos nakts pārgājienā.

3. uzdevums

Gramatikas viela – interpunkcija saliktos teikumos.

Sakārtojuma saikļi (un, bet, tomēr, taču u.c.) saista vienlīdzīgus teikuma locekļus, salikta teikuma daļas, kā arī ievada patstāvīgu teikumu.

Pakārtojuma saikļi (ka, lai, jo, ja, kad u.c.) saista palīgteikumus ar citām teikuma daļām.

Saliktos saikļu grupā ietilpst saikļi, kas veido pāri (ne vien – bet arī, kā – tā u. c.)

IEGAUMĒ

Interpunkcija saliktos sakārtotos un pakārtotos teikumos

Teikumos var būt vairākas daļas. Tās savā starpā saista ar saikļiem: *bet, ka, kad, kas, jo, ja, lai, ne vien – bet arī.*

Pirms šādiem saikļiem teikumā vienmēr liek komatu.

Saiklis var atrasties arī teikuma sākumā. Tad komatu liek aiz palīgteikuma.

Piemēram: Kad es atnācu mājās, tu jau gulēji.

Lasi latviešu bērnu un jauniešu rakstnieces Dainas Ozoliņas grāmatas "Ziemā vajag sniegu" fragmentu un liec nepieciešamās pieturzīmes!

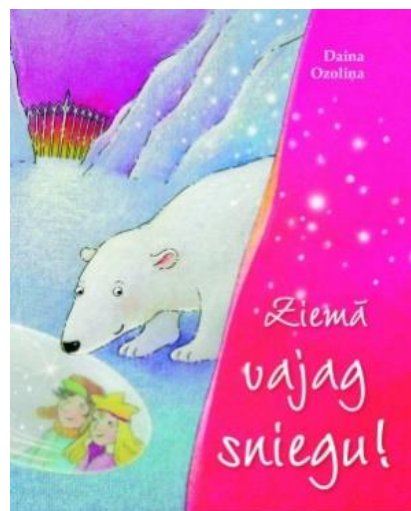
Basketbola laukumā uz soliņa sēdēja hokeja komanda un vēroja dīķi, ko pavasarī bija izrakuši. Toreiz viņi domāja, ka ziemā te varēs spēlēt hokeju. Turpat stāvēja sadrūmis treneris. Hokeja halle pilsētā bija tikai viena, bet spēlētāju daudz. Nu kāpēc šogad nebija sala? Kaut vai tik daudz lai aizsaltu dīķis...

Neviens nepriecājās par rudenīgajiem laikapstākļiem, jo Ziemassvētki bez sniega šķita kaut kas neiedomājams.

Egles izskatījās pelēkzaļas. Nekas neliecināja, ka tuvojas svētki.

– Nē, – sacīja leduslācis, uzsita ar ķepu pa zemi tā, ka pārējie palēcās. – Nē, to es nepieļaušu! Ziemassvētki bez sniega! Tas nenotiks! Es sūtīšu ne vien sniegu, bet arī salu! Lācis pagriezās pret vārtiem, kas notrīcēja un sāka vērties vaļā. Atskanēja Ziemassvētku melodija.

Leduslācis bērniem teica: – Jums jādodas mājās, lai sagaidītu sniegu. Kad bērni jau bija mājās, viss apkārt sagriezās sniega mākonī. Visa pasaule bija balta, balta, bet tālumā bērni sadzirdēja baltā lāča rūcienu: – Priecīgus Ziemassvētkus!

(Pēc Dainas Ozoliņas "Ziemā vajag sniegu")

RAKSTĪŠANA

1. uzdevums

Izlasi Ziemassvētku afišas!

Uzraksti vēstuli draugam / draudzenei, kurā:

- 1) pastāsti, kādi pasākumi notiek Ziemassvētku laikā;
- 2) uzaicini draugu / draudzēni uz kādu no pasākumiem;
- 3) paskaidro, kāpēc būtu jāapmeklē šis pasākums!

Kas ir svarīgi un kad 1. uzdevums ir labi izpildīts?

- Veiktas visas norādītās darbības (sniedz visu iespējamo informāciju / paskaidro / konkretizē / salīdzina / pamato, uzaicina u.c.).
- Uzrakstītais atbilst teksta veidam (vēstulei).
- Doma izklāstīta skaidri, precīzi un plānveidīgi.
- Ir izveidots saistīts teksts, izmantojot dažāda veida teikumus.
- Dotā informācija loģiski papildināta ar saviem vārdiem.

KLAUSĪŠANĀS

1. uzdevums

Klausies un atzīmē, vai atbilde ir pareiza (JĀ) vai nepareiza (NĒ).
Tekstu vari klausīties vairākas reizes.

	JĀ	NĒ
<i>Paraugs.</i> <i>Stāsts ir par Ziemassvētku rotājumiem.</i>	X	
1. Senāk latvieši eglīti rotāja mežā ar dabas materiāliem.	X	
2. Kad eglītes sāka nest uz mājām, visvairāk priecājās pieaugušie.		X
3. Ar laiku eglītē sāka kārt arī rotas no stikla un plastmasas.	X	
4. Senatnē populārs eglītes rotājums bija papīra roze, kas simbolizēja Jaunavu Mariju.	X	
5. Zvaigznei egles galotnē senāk bija vairākas nozīmes.	X	
6. Latvijā eglītes aktīvi atsāka rotāt 20. gadsimta 80. gados.		X
7. Egles rotājumi – piparkūkas un krāsainas bumbiņas – populāras kļuva tikai mūsdienās.		X

1. uzdevuma klausīšanās teksts

(<https://lr2.lsm.lv/lv/raksts/ziemassvetku-stastu-kalendars/ziemassvetku-rotajumi.a78312/>)

Ziemassvētku stāstu kalendārā šodien īpaša vieta Ziemassvētku rotājumiem.

Daudzviet Ziemassvētku eglītes jau stāv svētku rotā, bet daudziem rotāšanas prieks vēl priekšā. Eglītes rotāšanai ir sava vēsture un simbolisms, bet, pirmkārt, eglīte ar savu smaržu un skaistumu mājās ienes svētku sajūtu.

Sendienās latvieši eglīti rotājuši mežā ar dabas veltēm. Tā mūsu senči ziedoja un pieminēja senču senčus, kā arī pie viena iepriecināja meža zvēriņus un putniņus. Vēlāk, kad eglītes sāka nest mājokļos, tāpat kā mūsdienās, vislielākie prieki bija bērniem. Prieku sagādāja gan eglītes izraudzīšanās, gan mājās ienešana, gan arī rotāšana ar pašu darinātām rotām. Rotājumi parasti bija no salmiem, niedrēm, zariņiem, čiekuriem, krāsainiem dzīpariņiem un putnu spalvām. Attīstoties rotāšanas tradīcijai, eglītē kāra arī ēdamas lietas, tad parādījās stikla rotas, vēlāk arī plastmasa.

Kā jau daudzos svētkos, mūsdienās Ziemassvētku svinēšanā jaucas kristīgās un pagāniskās tradīcijas. Izņēmums nav arī Ziemassvētku eglītes rotāšana. Saglabājušās liecības jau no 16. gadsimta par egles rotāšanu, godinot Jēzus bērniņa piedzimšanu. Senatnē populāra rota bija papīra rozes. Roze ir Jaunavas Marijas simbols. Vēlāk eglītēs parādījušies salmu un papīra eņģeļi, kā arī zvaigzne egles galotnē, atgādinot par Bētleemes zvaigzni, kas atklāja austrumu gudrajiem Jēzus Kristus dzimšanu. Zvaigzne ar citādu nozīmi ļoti populāra bija Padomju Savienībā. Padomju cilvēks, sagaidot Jauno gadu, savu eglīti varēja izpušķot kā kremļa miniatūru un ar kremļa zvaniem svētkus svinēt.

Latvijā eglīšu rotāšanas mode ieguva jaunus apgriezienus 90. gados. Mēs atkal varējām svinēt Ziemassvētkus un pušķot Ziemassvētku, nevis Jaungada eglītes. Gandrīz katru gadu bija kādi jauninājumi. Piemēram, parādījās vienā krāsā vai krāsu salikumā rotāta eglīte. No rotājumu krājumiem pazuda salavecīši, sniegbaltītes, atgriezās eņģeļi. Ir arī dažas nezūdošas vērtības, kas gājušas cauri visām varām. Tās noteikti ir piparkūkas un krāsainās, spīdīgās bumbas un bumbiņas.

2. uzdevums

Izlasi jautājumus un atbilžu variantus! Klausies sarunu un atzīmē atbilstošo atbildi! Vari klausīties sarunu vairākas reizes.

Paraugs

Kā sauc raidījumu?

A Ziemassvētku pasts

B Brīnumu pasts

C Ziemassvētku stāsts

1. Kurā gadā dibināja sociālo uzņēmumu "Brīnumu pasts"?

A 2019. gadā

B 2015. gadā

C 2017. gadā

2. Ko "Brīnumu pasts" grib iepriecināt?

A Ikvienu bērnu

B Bērņus ārzemēs

C Bērņus bez vecākiem

3. Kā bērni jūtas bērņunamos?

A Mīlēti

B Vientulīgi

C Priecīgi

4. Kādas ir bērņu vēlēšanās?

A Viņi vēlas tikai praktiskas lietas

B Bērņu vēlmes ir visādas

C Bērņi grib dāvanā saņemt saldumus

5. Kad katru gadu sāk darboties "Brīnumu pasts"?

A Ziemassvētkos

B Oktobrī

C Novembrī

6. Kurš var piedalīties "Brīnumu pasta" akcijā?

A Ikviens, kurš vēlas

B Tikai Latvijas iedzīvotāji

C Tikai ārzemēs dzīvojošie latvieši

2. uzdevuma klausīšanās teksts

- Raidījuma vadītājs – vīrietis (R.v.)* Esiet sveicināti raidījumā "Ziemassvētku stāsts". Ziemassvētki ir dāvināšanas un došanas laiks. Katru gadu šajā laikā notiek vairāki labdarības pasākumi. Šodien uz sarunu aicināju uzņēmuma "Brīnumu pasts" vadītāju Lienu Pakalnieci. Liene, pastāsti, lūdzu, kā radās šī ideja par "Brīnumu pastu".
- Liene* Pati ideja dzima jau 2015. gadā, tikai vēl nezināju, kā to realizēt. 2017. gadā bērniem uz bērnnunamiem sākām sūtīt Ziemassvētku kartītes un vēstules. Tomēr mēs gribējām, lai brīnums ir vēl lielāks un krāšņāks. Tā 2019. gada 1. septembrī dibinājām sociālo uzņēmumu "Brīnumu pasts".
- R.v.* Kāds ir uzņēmuma mērķis?
- Liene* "Brīnumu pasta" mērķis ir parūpēties par katru bērnu, kuram kādu iemeslu dēļ nav vecāku. Radīt viņa ikdienā vairāk prieka. Vēlamies, lai bērni sajūt, ka par viņiem atceras, ka viņi ir svarīgi un nav vieni.
- R.v.* Kādēļ izvēlējāties rūpēties tieši par bērniem?
- Liene* Mēģinu pievērst sabiedrības uzmanību bērniem, kuri ir pamesti. Tieši bērnnunamos viņi bieži vien jūtas vientuļi un aizmirsti. Jā, viņi ir siltumā, ir paēduši un viņu fiziskās vajadzības tiek nodrošinātas. Taču viņiem trūkst mīlestības. Mēs gribam rūpēties ne tikai par sociālo, bet arī par emocionālo labklājību.
- R.v.* Kā jūs rūpējaties par šiem bērniem?
- Liene* Sniedzam atbalstu un prieku ar Ziemassvētku dāvanīgu palīdzību. Katrs bērns uz kartītes uzraksta savu Ziemassvētku vēlēšanos. Tās ir ļoti dažādas. Kāds vēlas pavisam ikdienišķas lietas, piemēram, vilnas zeķes vai siltu cepuri, bet kāds sapņo par jaunu divriteni. Katrs, kurš vēlas uzdāvināt dāvanu, var apskatīt visas kartītes un izvēlēties, kuru bērna vēlēšanos viņš grib piepildīt.
- R.v.* Vai cilvēkiem, kuri sūta dāvanas, pēc tam ir iespēja redzēt, kādas ir bērnu emocijas, tās saņemot?
- Liene* Jā, mēs dāvanas uz bērnnunamiem vedam paši, jo gribam ar bērniem arī parunāt, redzēt viņu prieku un viņus samīļot. Mūsu mājaslapā pēc tam ievietojam bildes un video stāstus. Tie ir pieejami visiem.
- R.v.* Kad cilvēkiem jāsāk domāt par dāvanu sūtīšanu?
- Liene* Lai visu neatstātu uz pēdējo brīdi, "Brīnumu pasts" katru gadu sāk darboties jau oktobra beigās. Novembrī mēs veicam organizatoriskos darbus, bet paciņu adresāts saņem Ziemassvētku nedēļā.
- R.v.* Vai šajā akcijā var piedalīties arī latvieši, kuri dzīvo ārzemēs?
- Liene* Jā. Lai piedalītos akcijā, nav nekādu ierobežojumu. Katram, kurš to vēlas, jāiet mūsu mājaslapā www.brinumupasts.lv un jāizvēlas kāds bērns, kuru iepriecināt. Tad jau būs redzams, kādas ir viņa vēlmes.
- R.v.* Liels paldies, Liene, par sarunu! Arī es šogad kādam bērnam noteikti nosūtīšu dāvanīgu.

Izmantotie materiāli

Leksika un lasīšana

Kad saulīte rotājās. Gadskārtu ieražu dziesmas. 1982.

Vācietis O. Sveču grāmata. 1988.

Ziemassvētku zvani. 1991.

Ilustrētā junioriem. Decembris 2019 (120).

<https://junioriem.lv/2019/12/26/ka-radas-sniegavirs/>

<https://www.ziemassvetkueglite.lv/ziemassvetku-egles-vesture/>

<https://eglupiegade.lv/ziemassvetku-egles-stasts/>

<https://egluserviss.lv/ziemassvetku-egles-vesture/>

<https://egluserviss.lv/sniegaviru-dedzinanasas-diena/>

<https://egluserviss.lv/lampinu-drudzis/>

<https://lr2.lsm.lv/lv/lr2/raidijumi/ziemassvetku-stastu-kalendars/>

<https://epadomi.lv/kas-vertigs/22012013-kurs-izdomaja-uzcelt-pirmo-sniegaviru-pas>

<https://hochunemogu.ru/lv/istoriya-proishozhdeniya-snegovika-kto-takoi-snegovik-i-chno-on/>

<https://epadomi.lv/ziemassvetki/28112010-ziemassvetku-tradicijas-latvija-un-citur>

<https://www.visisvetki.lv/senlatviesu-ziemassvetku-tradicijas/>

<https://tautasdziesmas.lv/tag/ziemassvetki>

https://latviandainas.lib.virginia.edu/tei.latv11.xml%3Flang=eng&div_id=latv11_s1ss7a.html

<https://lvportals.lv/norises/202659-ziemassvetku-laika-2009>

<https://www.e-biblioteka.lv/svetki/ziemassvetki/ziemassvetku-ticejumi/>

<http://www.liis.lv>

Gramatika un rakstīšana

Ziemassvētku dzejoļi lieliem un maziem. Sast. Kristīne Skrīvele. Rīga: Zvaigzne ABC, 1995. 80 lpp.

Ziemassvētku dzejoļi. Sast. Uldis Auseklis. Rīga: apgāds "Garā Pupa", 1992. 24 lpp.

Garā pupa. Dzejas gadagrāmata bērniem 2020. Sast. Inese Zandere. Rīga: Ascendum, 2020. 224 lpp.

<https://valkirasdienasgramata.wordpress.com/2014/11/21/visskaistakie-ziemassvetku-dzejoli/>

<http://www.novelejumi.lv/b/ziemassvetku-dzejoli-berniem/>

<https://www.lsm.lv/raksts/dzive--stils/vecaki-un-berni/ziemassvetku-pieradinasanas-pasakumi-nedelas-nogale-gimenem-ar-berniem.a302857/>

<https://kaskurkad.lv/viss/visur/jebkad>

<https://www.bilesuparadize.lv/lv/performance/10419>

<https://www.bt1.lv/ziemassvetki/>

<https://pngtree.com/free-backgrounds-photos/boots>